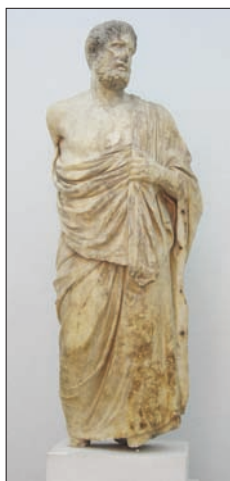

Ματιές στην Ιστορία της Ιατρικής/Glances in the History of Medicine

Από το Τεύχος 2, Τόμος 17, Αύγουστος 2016, των Αρχαίων Ελληνικής Στοματικής & Γναθοπροσωπικής Χειρουργικής, εγκαινιάζεται η σελίδα «Ματιές στην Ιστορία της Ιατρικής», η οποία φιλοδοξεί να φωτίσει την ιστορία της ΣΓΠΧ στην διαχρονική της εξέλιξη.

Issue 2, Volume 17, August 2016, of the Hellenic Archives of Oral & Maxillofacial Surgery, opens the page "Glances in the History of Medicine", which aims to illuminate the history of OMFS in its diachronic evolution.

Εικ. 1. «Ιπποκράτης» - Άγαλμα που βρέθηκε στη νήσο Κω, κοντά στο Ωδείο. Δεύτερο μισό του 2ου αιώνα π.Χ.. Αρχαιολογικό Μουσείο Κω, Ελλάδα.

Fig. 1. 'Hippocrates' - Statue found on the island of Kos, near the Odeion. Second half of the 2nd Century B.C.. Kos Archaeological Museum, Greece.

«Ιητρική δε πάντα πάλοι υπάρχει...» Ιπποκράτης

Ιπποκράτης ο Κώος: η σχέση του με την Στοματική και Γναθοπροσωπική Χειρουργική.

Ο Ιπποκράτης (460-370 π.Χ.) (Εικ. 1), ο πατέρας και θεμελιωτής της επιστημονικής Ιατρικής, διατύπωσε πολλές απόψεις για την Οδοντιατρική εν γένει αλλά και ειδικότερα για την Στοματική και Γναθοπροσωπική Χειρουργική και την Στοματολογία, οι οποίες βρίσκονται διάσπαρτες στα ακόλουθα βιβλία της Ιπποκρατικής Συλλογής: «Επιδημιών το Τέταρτον» §19, «Περί Σαρκών» §12-13, «Περί Οδοντοφυΐας» §19, «Επιδημιών το Έκτον» §2, «Περί Ιητρού» §9, «Περί Παθών» §4, «Προρρητικόν Βιβλίον το Δεύτερον» §11, «Περί Νούσων το Δεύτερον» §31-32, «Επιδημιών το Έβδομον» §113, «Περί Άρθρων» §30-34, «Επιδημιών το Πέμπτον» §15, «Περί των εν Κεφαλή Τρωμάτων».

Πιό χαρακτηριστικές και σχετιζόμενες με την Στοματική και Γναθοπροσωπική Χειρουργική, είναι οι ακόλουθες αναφορές:

- **«Περί σαρκών» §12-13**
 - Πρώτη αναφορά στους τρίτους γομφίους ως «φρονιμίτες».
- **«Επιδημιών το έκτον» §2**
 - Πρώτη αναφορά στις προσωποσκελετικές οδοντογενικές δυσμορφίες, την ορθοδοντική και ορθογναθική χειρουργική.
 - Το πλέον αρχαίο γραπτό ορθοδοντικό σχόλιο: συσχέτιση της ανώμαλης διάταξης των δοντιών με τη δομή της κεφαλής και το σχήμα της υπερώας, τυπικό εύρημα στοματικής αναπνοής (αδενοειδές προσώπείο).
- **«Προρρητικόν βιβλίον το δεύτερον» §11**
 - Συσχετισμός χρόνιας έλκωσης πλαγίου χείλους γλώσσας με ύπαρξη οξύαιχμου δοντιού.
- **«Περί νούσων το δεύτερον» §31-32**
 - Αντιμετώπιση στοματοπροσωπικών λοιμώξεων με θερμά επιθέματα και στοματοπλύσεις, έτσι ώστε να αναδυθούν προς την επιφάνεια είτε εξωστοματικά ή ενδοστοματικά.
 - Περιγραφή αποστήματος εδάφους στόματος (υπογλώσσου) και υπερωίου αποστήματος.
- **«Επιδημιών το έβδομον» §113**
 - Περιγραφή ενδιαφέροντος περιπτώσεως οδοντογενούς οστεομυελίτιδας, καταλήγουσας σε νέκρωση της κάτω γνάθου.
- **«Περί άρθρων» §30-34**
 - Ανατομία ΚΓΔ, πρόσφυση μαστηρίων μυών, σχέση κινητής κάτω γνάθου με ακίνητη άνω γνάθο.

“But all these requisites belong of old to Medicine...” Hippocrates

Hippocrates the Koan: his relation to Oral and Maxillofacial Surgery.

Hippocrates (460-370 B.C.) (Fig. 1), the father and founder of scientific Medicine, expressed many opinions for Dental Medicine in general, and especially for Oral and Maxillofacial Surgery and Stomatology, which are scattered in the following Books of Corpus Hippocraticum: 'Epidemics, book IV' §19, 'Flesh' §12-13, 'Epidemics, book V' §15, 'Dentition' §19, 'Aphorisms III' §25, 'Epidemics, book VI' §2, 'Physician' §9, 'Affections' §4, 'Prognostic, book II' §11, 'Diseases, book II' §31-32, 'Epidemics, book VII' §113, 'Joints' §30-34, and 'Wounds in the head'.

Most characteristic and related to Oral and Maxillofacial Surgery, are the following references:

- **'Flesh' §12-13**
 - First reference to third molars as 'wisdom teeth'.
- **'Epidemics, book VI' §2**
 - First description of dentofacial deformities, orthodontics, and orthognathic surgery.
 - The most ancient written orthodontic commentary: correlation of the anomalous array of the teeth with the structure of the skull and the shape of the palate, typical for those individuals breathing through the mouth (adenoid facies).
- **'Prognostic, book II' §11**
 - Correlation of chronic ulceration on the tongue's margin with a sharp tooth.
- **'Diseases, book II' §31-32**
 - Management of orofacial infections and abscesses with warm applications and mouth rinses, so that they could be brought up to the surface either intraorally or extraorally.
 - Description of an abscess of the floor of the mouth (sublingual), as well as a case of a palatal abscess.
- **'Epidemics, book VII' §113**
 - Description of an interesting case of odontogenic osteomyelitis resulting in necrosis of the mandible.
- **'Joints' §30-34**
 - Anatomy of the temporo-mandibular joints, attachment of the masticatory muscles, relationship of the mobile mandible to the fixed maxilla.
 - Description of the dislocation of the mandible, either as a unilateral or a bilateral dislocation of the mandibular condyles, as well as the repositioning/reduction of the dislocated mandible with the hence-

Εικ. 2. Ανάταξη εξarthρήματος κάτω γνάθου, όπως απεικονίζεται στον παλαιότερο εικονογραφημένο Ιατρικό Κώδικα. Πρόκειται για ένα Βυζαντινό αντίγραφο του 11ου αιώνα μ.Χ., του Ελληνικού Κώδικα του Νικήτα του 9ου αιώνα, με τίτλο «Σχόλια του Απολλωνίου του Κιτιέως εις το Περί Ἀρθρῶν Βιβλίον του Ιπποκράτους» (Codice Laurenziane LXXIV, 7 Section IX, Biblioteca Laurenziana, Firenze, Italia).

Fig. 2. Reduction of mandibular dislocation, as depicted in the oldest illustrated Medical Codex. It is a Byzantine copy (11th Century A.D.) of the Nicetas Greek Codex entitled 'Comments of Apollonios of Citium on the 'Joints Book' of Hippocrates'— 9th Century A.D. (Codice Laurenziane LXXIV, 7 Section IX, Biblioteca Laurenziana, Firenze, Italia).

- Περιγραφή ετερόπλευρου/αμφοτερόπλευρου εξarthρήματος κάτω γνάθου, ανάταξη κονδύλων με τον κλασσικό «Ιπποκράτειο χειρισμό» (Εικ. 2).
- Περιγραφή διαφόρων τύπων καταγμάτων κάτω γνάθου (ατελή, πλήρη, με ή χωρίς παρεκτόπιση ή εξarthρημα), ανάταξη δια χειρών και επιδέσμων.
- «Περί των εν κεφαλῇ τραυμάτων»
- Αναφορές σε κρανιο-γναθοπροσωπικές κακώσεις.
- Οστεολογικές παρατηρήσεις αναφερόμενες στο κρανίο, τις ραφές του, τις δύο οστικές πλάκες των κρανιακών οστών και τη μεταξύ τους διπλόη, τα βρεγματικά οστά και τις κακώσεις τους, τα κροταφικά οστά, τη σύνδεση της κάτω γνάθου με το κρανίο, το ὄργανο της ακοῆς και τις κακώσεις του.
- Περιγραφή της κρανιοανάτρησης και κρανιοτομίας.
- Περιγραφή θέσης χειρουργού ως προς τον ασθενή με ΚΕΚ.
- Περιγραφή ΚΕΚ, κλινικών συμπτωμάτων, επιπλοκών, θεραπευτικής αντιμετώπισης.

Ο φιλήστωρ

- forth classical 'Hippocratic manoeuvre (Fig. 2).
- Description of various types of mandibular fractures (partial or complete, with or without displacement or dislocation), management by manual reduction and bandaging.
- 'Wounds in the head'
- References on cranio-maxillofacial injuries.
- Osteological observations referring to the cranium, its sutures, the two bone plates of the cranial bones and the diploe in-between, the parietal bones and their injuries, the temporal bones, the connection of the mandible to the cranium, and the organ of hearing and its injuries.
- Description of craniopuncture and craniotomy.
- Description of the position that the surgeon should take for the patient suffering from a craniocerebral injury.
- Description of craniocerebral injuries, their clinical symptoms, their complications, and treatment plans.

The filistor